

Pretiuulu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusa la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. seu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. seu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu III.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie seu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a treia câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 58.

— Sibiu, Sambata 19/31 Iuliu. —

1880.

Din Bucovin'a.

Precum dietele (camerele) celorlalte provincii austriace, asia si a Bucovinei se inchise dilele acestea dupa o activitate de vreo 6 septemani, desvoltata in marginit'a sfera trasa ei de către patent'a din 26 februaru 1861. Dara cu tot'a acea restrictiune centralistica, provinciiloru din Cislaini'a totu le a remasu unu campu de miscare si lucrare, pentru-cá se'si pota vedé de mai multe afaceri interne si se dispuna de ele; candu din contra, Transilvaniei nu 'ia remasu nimicu. Provinciile cislaitane isi au si fonduri proprie, cum amu dice domestice, asupra carora dispunu dietele loru, candu de aici s'au luat totu, in câtu acum tier'a trebe se plece airea la cersite. Ori-si cum, provinciiloru austriace le-a remasu câte unu organu legislativu, de si restrinsu, prin care locuitorii potu nu numai corespunde immediatu cu ministeriulu, ci se se adressedie si dreptu la persón'a monarchului prin deputatii loru.

Mic'a dieta bucovinena dela 9 Juniu inainte dilele de antaiu le intrebuintia mai multu numai cu formalitati, cu lectura de petitiuni si de raporturi asupra unoru afaceri remase din altu anu, cu alegeri de comisiuni pentru unu regulamentu de servitori si pentru afaceri finantiali. — In siedinti'a din 16 Juniu br. Mustatia, sprijinitu de alti mai multi membrii cu mitropolitulu in frunte, isi ridicá vocea sa contra necontenitei urcari a darei de pamentu, sau cum il dicu in Bucovin'a, biru de proprietate si cu unu neologismu forte curiosu, „fundaticulu Bucovinenu, afla cu totu dreptulu cá acea specie de dare este in adeveru exorbitanta (cáta? nu ni se arata, ni se pare inse cá e 40% din venitululu curatu). Aceeasi cauza mai veni si in 24 Juniu si ómenii incai au consolatatiunea, cá se potu plange.

In Cernauti se afla unu institutu de saraci, fundatu odinióra de episcopulu Vlachovicu, firesce cá nu pentru galitiani nici turcomani, ci pentru fiil adeverati ai patriei. Presiedintele administratiunei acelu institutu este mitropolitulu; acum inse pe partid'a centralista cu dr. Roth in frunte o apucá gustulu de a'lu secularisá si a'lu dá in administratiunea comunei politice. Partid'a nationala invinse deocamdata cu 15 voturi, nu se scie pàna candu.

In aceeasi siedintia se nascu unu conflictu asupra ridicarei diurnelor; br. Vasilco se opuse, dr. Tomasciucu le pretindea.

Comitetulu provinciale ceruse unu creditu anuale de 2500 fl. pe 10 ani pentru gimnasiulu micu din Radauti, in casu candu acesta s'ar transformá in gimnasiu superioru (liceu). Aci se face intrebarea, daca gimnasiulu superioru din Radauti va fi totu nemtiescu, éra nu romanescu. Asia merge: cu banii si cu spessele tieriei se facu scóle nemtiesci pentru toti strainii câtu se asiédia in Bucovin'a, éra poporulu indigenu, locuitorii stravechi lipsiti de dreptulu limbei loru, órbea intru intunerecu si in umbr'a mortii, cá si selbaticii din immensele deserte ale Americi.

Serman'a „Societate pentru inaintarea agriculturei in Bucovin'a“, s'a incumatatu se céra si ea o subventiune de 150 (una suta cincidieci) florini. Se mai ceruse subventiune si pentru bucatari'a saraciloru (Volksküche), de care se afla si in Cernauti; éra bietii invetiatori dela Vijnitiu se rogaseru pentru ameliorarea salariiloru. S'au acordatu tóte.

In siedinti'a din 30 Juniu se audira raporturi asupra cátoruva fonduri, cum: pentru bursele academice, pentru orfani; fondulu Carolu Miculu etc. S'au adoptatu tóte. Totu atunci se escara discussiuni lungi asupra vamiloru de drumu, care se iau in Bucovin'a. La ocazioni de acestea este totudeauna interessantu a contemplá, cum se dá pe fácia centralismulu cá o passiuine infocata, in contra autonomiei provinciale. Este in adeveru

o cestiune psihologica vediendu, cum barbati de altumentrea in tot'a mintea loru, renuntia la vointi'a propria, la individualitatea tieriei, si pretindu cá se vina altii, se'i potu candu de bátiu, candu de nasu.

Din raportulu deputatulu Renei aflamu, cá modestulu budgetu alu provinciei face pe a. 1880 sumusiór'a de 112.852 fl. 80 cr. Totu mai multu decâtu nimicu.

Planulu de a transportá scól'a agronomicu dela Cernauti la Radauti s'a discutatu multu, pàna ce se decise dupa usulu cunoscutu, cá se se dea la o comisiune. Se asigura, cá acea scóla face prea puçinu progressu acolo unde se afla acuma.

(Va urmá.)

Revista politica.

Sibiu, 30 Iuliu st. n. 1880.

Organele de publicitate ale nemtiloru centralisti din Austri'a nu sunt multumite cu rezultatulu moralu, pe care l'au avutu stralucit'a si costisitoarea serbatóre a tirailoriloru adunati din tóte provinciele austro-ungare si din strainetate, la loculu de intalnire datu loru in capital'a monarchiei. Partid'a nemtiloru centralisti si pangermanisti inscenasera acea serbatóre cu scopu politicu si se preparasera a o exploatá in favorulu loru. Amagirea si fiasculu loru inse este completu si sdobitoru, pentru cá de si acea serbatóre au duratu optu dile incheiate, totusi n'au fostu in stare se entusiasmedie, nici pe participatorii activi si nici pe numerosulu publicu pentru programulu politicu alu d-loru centralisti. Resultatulu finalu si efectivu alu acelei serbatori de caracteru esclusivu nemtiescu a fostu: cá s'au stricatu multu prafu de pusca, s'au beutu cantitati enorme de bere, s'au tinutu o multime nenumerata de toaste sarbede si banale, s'au chieluitu o multime de parole in profitulu poporatiunei capitalei, éra restulu este — dorere de capu, seu precum dice francesulu mai delicatu, dorere de peru.

In timpu ce capital'a Austriei banchetuesce si isi petrece in veselia si serbatori, cá si candu ar vrea se faca onóre meritata epitetulu de „feaci“ cu care o au botezatu marele poetu Schiller, poporatiunea capitalei ungare de câteva dile incóce este ingrozita, revoltata si nelinistita din caus'a marei si rafinatei defraudari ce s'au descoperitu la cass'a centrala de bani ai capitalei. Acésta defraudare nerusinata, comissa de către doui functionarii ai primariei in decursu de mai multi ani, subt nemijlocit'a supraveghiare a organeloru centrale comunale si de statu, este o noua si desperatóre ilustratiune a faimósei administratiuni „asiatice“, ce domnesce in regatulu St. Stefanu. Déca in cercurile superiori si centrale ale administratiunei, defraudarile sunt la ordinea dilei, ce si cum va fi óre administratiunea in comitatele cele mai indepartate de centru? F'ára indoiala cá nici-decum mai puçinu „asiatica“, decâtu cum este ea in capital'a Ungariei, pentru cá precum dice proverbulu romanescu: „pescele dela capu se inpute!“

Nu trece di lasata de D-dieu, in care press'a jidovésca din capital'a Ungariei se nu inregistredie cu unu fariseismu gretiosu tóte defraudarile ce se comitu in Russi'a, Turci'a si Romani'a si se nu stigmatisedie administratiunea acestoru state cu infamantulu epitetu de „hotiésca“ si se nu sbiere pe tóte tonurile, cá in acele state se fura in modu sistematicu si cá functionarii loru sunt corupti si coruptibili de susu pàna josu. Chiaru déca ar fi asia, se ne permita inse severii Catoni din némulu lui Israilu si alu lui Arpad a le adressá o modesta intrebare, cá óre ce epitetu afara de celu „asiaticu“, pe care i lau datu ilustrulu baronu Sennyey, merita multu laudat'a administratiune unгурésca, ilustrata prin celebrele defraudari descoperite de doui ani incóce, de alungulu

intregei ierarchii administrative? Pàna a nu ni se dá respunsulu cerutu, noi vomu dice, cá ceea ce in alte state se numesce puru si simplu a furá, in Ungari'a se circumscrie si se dice, cá „cineva isi reparédia numai noroculu infidelu si vitregu“ precum o disese faimosulu aventuriaru Riccaut de la Marliniere in cunoscut'a comedia alu Lessing, ce póta titlulu „Minna von Barnhelm oder das Soldatenglück.“ Asia vedi, imi furá „luléu'a“, o botédia „pipa“ si dice cá este a lui.

Indreptandu-ne privirile preste fruntariile acestui „paradisu asiaticu“, ele nu intalnescu nici unu punctu seninu, care ar fi in stare se le inveselesca si se le fortifice. Orientulu ferbe si este aprópe de a dá in clocote.

Albanesii si muntenegrinii s'au angajatu la unu jocu martialu, acompaniatu de bubuitulu tunuriloru si alu descarcatureloru de pusci. Premiile acestui jocu sunt capete taiate, infpte pe bajonete si iatagane, nasuri si urechi éra si taiate si insirate pe sfóra, cá si o cununa de smochine, locuintie omenesci prefacute in cenusia si averi pradate si rapite.

De alta parte bulgarii cu ajutoriulu rusiloru, alu caroru numeru stracuratu dejá pàna acuma preste fruntariile russesci in cele doue provincii bulgare, se urca la respectabil'a cifra de 20,000 individi, se prepara din respoteri pentru marea actiune nationala a unirei loru intr'unu singuru statu independentu. Agenti provocatori si emissari politici de ambe secesele, tramisi de guvernulu russescu, agitédia si spionédia in Moldov'a. Munteni'a si pe aiurea, cu scopu de a provocá o miscare russofila in acea Romania, pe care Russi'a o au ultragiatu si o au mortificatu in modulu celu mai nelealu si mai necrutatoriu. Din nefericire se afla si intre fratii nostrii de dincolo de Carpati, cá si intre cesti de dincóce ómeni, cari lipsiti de consciintia, lipsiti de patriotismu, se degradédia si se desonorédia primindu infamulu rolu de instrumente si creaturi ale inamiculu, vendiendu'si patri'a si natiunea pentru 30 de arginti cá si Jud'a. Rubelele russesci s'au pornitu éra si in numeru de milióne in calatoria, pentru de a isi implini missiunea loru fatala si destructóre. Precum se telegrafédia diariulu „Neue frei Presse“, 600,000 din acele locuste russesci, numite si ruble, s'au opritu si la Jasi in pung'a principelui Grigorie Sturdza, fàra indoiala cu scopu de a isi potea alimentá si mai departe capriciele sale politice si a isi mai nutri ilusiunile aurite de pretendentu la tronulu Romaniei. Se'i fia de bine d-lui principe, dara D-dieu se nu'i ajute a isi vedea realisatu herostraticulu seu visu.

Acestea sunt lucrurile ce se petrecu in Orientu, care sunt totu atatea preparative pentru conflagrarea lui dintr'odata in mai multe parti. Fatia cu acésta grava situatiune marile poteri se decisera, ori cá sunt numai in ajunu de a se decide, pentru o demonstratiune esecutiva in contra Turciei, cu ajutoriulu unei flote compuse din vase de resboiu ale celoru siese mari poteri. Acestu pasu colectivu se afla inca in stadiulu negociatiuniloru si discussiuniloru diplomatice. Inportanti'a si consecintiele lui eventuale sunt asia de mari si decisive, incátu ne rezervamu a reveni asupra lui cu cea mai de aprópe ocasiune.

Discurse parlamentarie tinute in cestiunea agraria transilvana.

Siedinti'a dela 7 Junie nou.

(Urmare.)

Ugron Akos: On. Casa! D-lu deputatu P. Cosm'a a accentuatu cá densulu nu se numera intre aceia, cari voiescu a fortiá efectuirea comassarii. Intre alte motive a amintitu si santieni'a proprietatii. Eu me miru forte, cá se mai afla unu individuu, care se opune la efectuirea comassarei in Transilvani'a, acum, candu granele din Ungari'a numai sunt in stare a sustinea concurenti'a cu cele americane, ba in curendu nici cu cele din Austri'a, acum candu referintiele de possessiune din Ungari'a co-

respundu mai bine referintelor de posesiune din strinatate.

Daca nu vomu regulă referintele de posesiune din Transilvani'a, starile noastre economice voru scapată astfelu, în cătu posesorii voru trebuî se ia lumea în capu. Eu asiu află de lipsa se se stabilésca în legea acésta si minimulu posesiunei.

Nu primescu votulu separatu alu d-lui dep. Teleszky nici vreau se respundu la cele dise de densulu, trebeu inse se'i reflectedi, — si prin acésta i respundu si d-lui deputatu Künle, — că de cumva s'ar primî votulu separatu, comassarea nu se va potea efectui în Transilvani'a, si cu deosebire pe teritoriulu secuiescu, chiaru daca o va si pretinde $\frac{1}{4}$ parte a proprietarilor de pamenturi cultivate. Cum se vede d-lui Künle i-a scapatu din vedere §. 7 din proiectulu de lege, care statorcesce, că paduri, pasiuni si teritorie de munti cu o estindere mare se potu subtrage dela comassarea cererea motivata a fiacarui.

Daca nu substerna d-lu deputatu Ugron Gábor amendamentulu seu, faceamu eu unu asemenea amendamentu. Eu primescu amendamentulu lui, pentru-că e de lipsa se socotimu pe cei de sub tutela si curatela între aceia, cari ceru comassarea, pentru-că tutorulu si curatorulu respectivu, daca voiesce se'si porțe oficiulu cu onestitate si consciinta, trebeu se se invoiesca la fiacare ocaziune cu comassarea, din motivulu, că respectivulu tutoru seu curatoru prin acésta totudeauna sporesce valórea bunurilor si posesiunilor celoru ce se afla sub tutela respective curatela; si pana acum scaunulu orfanalu, acarui invoire a trebuitu se se cêra, s'a invoitu totudeauna la comassarea.

Prin acésta nu se ataca indreptatierea respectivilor, cum a disu d-lu deputatu Teleszky.

În fine partinescu amendamentulu d-lui deputatu Ugron Gábor.

Elekes George: (Se audimu! Se audimu! Se votamu!) On. Casa! Declaru din capulu locului că nu primescu votulu separatu, pentru-că acesta ingreunădia comassarea mai tare de cum a fostu în pracs'a de pana acum (Aprobari), pentru-că pana acum nu i-a trecutu nimenu prin minte, a nu socoti pasiunile comune la $\frac{1}{3}$ parte, pe bas'a careia se ordonă comassarea. Si acum se scótemu pasiunile comune? Dar ce-amu castigatu atunci cu acésta $\frac{1}{4}$ parte? Cu acésta nu numai că nu am inlesnit permissibilitatea comassarii, ci o amu ingreunatu, pentru-că pasiunea comuna a fostu în $\frac{1}{3}$ parte de pana acum o cantitate mai mare de cătu este diferinti'a între $\frac{1}{3}$ si $\frac{1}{4}$ parte a hotarului. Pentru acésta ve rogu se nu primiti votulu separatu nici chiaru din motivele lui, în cari se dice, că nu numai nu se pôte motivá dupa dreptu adaogerea acestoru teritorie, dar este si periculósa.

Acésta ar însemnă atātu, că cine are 30 jugere de pamentu, nu pôte avea o indreptatiere că acela care are 300 jugere. Dóra amiculu meu care spriginesce votulu separatu nu presupune că posesorul de 30 jugere nu voiesce nici o comassare, pentru-că acésta ar fi pentru densulu unu periculu. Eu credu că si posesorul de 30 jugere pôte fi atātu de luminatu în cătu se întieléga, că sustinerea referintelor economice usitate în véculu alu 14 e unu periculu pentru densulu, tocma asia că si pentru posesorul de 300 jugere. (Aprobari în drépt'a). Deci a'lu eschide pe acesta dela cererea comassarii, dupa parerea mea nu ar fi bine. (Aprobari în drépt'a). În cătu pentru pericululu, că prin computarea padurilor si pasiunilor comune s'ar potea întemplá că unu posesoru de vr'o câteva jugere se ruinedie pe ceilalti, unu asemenea casu nu'mi potu inchipui. Dar se presupunemu că s'ar potea întemplá, ve întrebu: voimu noi se inpedecamu comassarea? Din contra noi trebeu se întrebuintiamu totu felulu de mijlóce că comassarea se se faca cătu mai curendu, trebeu se damu ocaziune, că sistem'a de economia usitata în véculu alu 14 se se modifice si adapte die referintelor de adi. Daca acceptati punctulu de vedere alu d-lui deputatu P. Cosm'a, care tine comassarea de periculósa (P. Cosm'a: N'ai dreptu!), atunci dá, primirea acestui proiectu de lege ar fi periculósa, dara manecandu din punctulu meu de vedere comassarea nu e periculósa si de acea ve rogu se primiti nealteratu §. asia cum l'a redigeatu comisiunea.

Parteniu Cosm'a: Ceru cuventulu pentru rectificarea cuvintelor mele reu interpretate de d-lu antevorbitoriu. On. Casa! Nu voiu se mi se inpute că eu asiu fi de acea opiniune că comassarea este absolutu periculósa. Eu nu am disu acésta, ci am disu, că nu consideru comassarea de o necesitate absolută pentru Transilvani'a si că executarea ei cu orice pretiu nu ar fi salutara. Si acésta asertiune o sustnu si astadi.

Bokross Elek: Mai înainte imi iau voia a reflectá la amendamentulu lui Ugron Gábor.

Fiindu-că d-lu Teleszky a aflatu cu cale a descoperi modul votarii urmata asupra acestei cestiuni în sinulu comisiunei juridice, sunt necessitatu si eu a observá, că acolo eu am votatu pentru aceea, că averea celoru ce sunt sub tutela si curatela se se socotésca la averea celoru ce ceru comassarea. Acésta inse o amintescu numai că fapta dar cá referentulu alu comisiunei nu potu dá fatia cu concludulu comisiunei se primescu propunerea într'unu modu deosebitu.

În privinti'a votului separatu inse positiunea mea, nu numai cá referentulu alu comisiunei, ci si cá unulu care cunósce tóte detalurile faptelor si referintelor, este cu totulu opusa positiunei d-lui Teleszky.

Referentulu la motivarea minoritatii, că dispositiunea ar fi periculósa, a respunsu dejă domnulu ministru, care a disu, că estinderea comassarilor nu ar fi unu periculu ci unu avantaju, la care trebeu se nesumu cu totii. Recunoscu cá acestu avantaju, pe care d-lu Teleszky ilu numesce periculu, va urmá, si eu dorescu cá se urmedie. Dintre ardeleni a vorbitu în meritu d-lu Künle, care cá unulu ce cunósce referintele secuilor, este pe deplinu competentu, a dá deslusiri obiective. Eu acceptedi deslusirile domniei sale si credu că între

secui sunt numeróse comune în cari pamentulu cultivatu abia face a diecea seu a douediecea parte a cantitatii pasiunilor, padurilor si muntilor, inse daca acésta este adevératu, abia se pôte pricepe cá cineva, daca nu este tocma inamiculu comassarii, se se opuna la computarea acestoru teritorie în posesiunea celoru ce ceru comassarea, pentru-că unde teritoriele comune de proportionatu întrecu de inmultite ori teritoriulu cultivatu, în zadaru le va lasá pe acestea din calculu, că-ci fara ele nefacéndu întregu teritoriulu cultivatu $\frac{1}{4}$ parte a hotarului, comassarea nu se va potea face.

D-lu deputatu Teleszky a observatu în gluma, că noi transilvanenii, candu ceremu o dispositiune speciala, ne provocamu la referintele noastre speciale, éra candu ne convine scopurilor noastre, ceremu introducerea institutiunilor din Ungari'a. Acésta observare glumétia se pôte întorce cu totu dreptulu.

Candu noi, pentru referintele noastre de posesiune si de dreptu speciale ce exista în fapta ceremu óre-care abatere dela procedur'a din Ungari'a, cererea nostra fórte adese-ori intimpina opositiune, éra candu pe bas'a unoru referentie în cătu-va asemenea acceptamu punctulu de vedere acceptatu de legislatiunea Ungariei de o jumetate de secolu, nesuinti'a nostra se ataca din punctu de vedere alu dreptulu, din punctu de vedere alu dreptatii si logice.

Art. XII: 1836 §. 19 dispune pentru Ungari'a urmátoriele:

Avendu dreptu fiacare compossorulu a cere comassarea, acésta trebeu ordonata pe calea processului de proportionare, si conformu principiilor stabilite mai susu, executata si în acele locuri, unde proportionarea s'a efectuitu dejă, inse fara comassare.

Deci dupa nomenclatur'a de adi si în puține cuvinte cestiunea stă asia, că în Ungari'a fiacare compossorulu, prin urmare si celu cu 30 seu 5 jugere, la care s'a provocatu d-lu Teleszky, potea cere si efectulu comassarea. Noi inse nu mergemu asia departe cu dorintiele noastre, avemu atātu moderatiune în cătu se nu ceremu pentru fiacare proprietariu micu dreptu provocationalu chiaru si acolo, unde s'a efectuitu dejă proportionarea cu spese multe; ci ceremu numai atātu, cá acolo, unde nu e inchieiata inca pertractarea de proportionare, se se incuviintiedie fiacarui proprietariu dreptu provocationalu, dar numai sub acea conditiune, cá proprietatea celoru ce ceru comassarea se faca celu puținu $\frac{1}{4}$ parte a posesiunei comune.

Acésta la tóta întemplantarea arata că noi nu numai nu trecemu preste principiile adoptate în Ungari'a si preste decisiunile legislative, dar nu mergemu nici pana la culmea, pana la care amu fi potutu merge logice, fara cá se ni se póta inputá, că prin acésta amu vatematu dreptatea, logice'a seu principiile adoptate în Ungari'a.

Obiectiunea, că în Ungari'a garanti'a pentru a paralísá cereri usiorátore de comassare s'a aflatu în anticipatiunea spesseloru, nu o potu primí, pentru-că bogati'a nu este o garantiu contra nesuinti'i de rea credintia. Cumcă unu compossorulu a dispusu la momentu de atātu bani gat'a căti sunt de lipsa pentru anticipatiune la comassare, sciindu pozitivu, că dupa comassare i se voru restituí banii, o asemenea avutie în privinti'a anticipatiunei nu este o garantiu, care s'ar potea pune în fatia cu nesuintiele noastre.

Cestiunea sta simplu astefeliu, că în Ardealu si cu deosebire pe pamentulu secuiescu dupa aducerea acestei legi comassarea ar fi cu totulu inoposibila în fórte multe comune, daca nu vomu socoti teritoriele comune, cari formédia substratul segregarii si alu comassarii, la posesiunea celoru ce ceru comassarea. Deci cine se opune la acésta dispositiune, acela se opune la estinderea comassarii, éra cine o primesce, acela face posibilu estinderea comassarilor. Eu ve marturisescu, că tñu comassarea de unu avantaju nationalu economicu atātu de însemnatu, în cătu dorescu alu castigá si rogu pe on. Casa cá pe bas'a raporturilor faptice se primésca acésta alineu din urma dupa testulu comisiunei. (Aprobari vii.) (Va urmá.)

Despre Dobrogea.

În vederea órbei migratiuni ce s'a pornitu spre Dobrogea, venimu a implini promisiunea data în Nr. precedente cu atātu mai virtosu, că se propaga preste totu scirea, cumcă emigrantiloru se dau câte 15 pogóne pamentu de cultivatu, fara nici-o plata. Óre inse destulu este atātu? Nici în Dobrogea nu poti cultivá pamentu cu man'a góla, fara vite de jugu si de hamu, fara caru, aratru si grapa, fara sementie de semenatu. Dara locuinti'a cu ce se ti o faci? Munténulu nu traiesce în locuri baltóse, ci móre cu tóta famili'a sa. De aci se si dice emigrantiloru ardeleni, se nu'i duca pe catele loru spre orasiulu Medgigi'a, ci se se asiedie mai spre Babadagu, unde sunt paduri si apa buna de beutu. Se potu trage si spre mare, pe la Tulcea, Constanti'a si pana la Mangali'a. Dara în totu casulu mai anteu se se informedie bine despre conditiunile si inpregiurarile, între care au se traiesca. Pana acum asia numitele relatiuni agrarie, din caus'a scurtimei de timpu cătu a trecutu dela incorporarea Dobrogei, nu s'au potutu regulá cum se cade, ci acelea au remasu cam totu cum erau la turci. Parte mare din teritoriulu Dobrogei este proprietate a statului, adeca cum dicemu noi ardeleni, fiscalu (fiscusiescu); sunt inse si proprietati private, în sensulu cunoscutu, buna-óra cum au fostu totudeauna si la noi proprietatile cetatiloru libere r. si cele din Fundulu

regescu; acelea se numescu în Dobrogea Tapí (i lungu); sunt si emphiteuse, numite în Romani'a Embaticu, germ. Erbpacht, turc. Hüdget sau Hidget. Proprietatea curata o cumperi, sau ti se dá de cătra statu fara plata, în interessulu colonisarei; embaticariu te faci supunendu-te la conditiunile ce ti se punu, de a plati unu micu pretiu pe fiacare anu; implinindu acea conditiune, te faci possorulu hereditariu din tata în fii. Se'si deschida ochii bine fiacare colonistu. Fara caru bunu si celu puținu doi boi, sau pretiulu loru, se nu mérga nimeni, daca nu voiesce se remana totu dileriu proletariu. În Dobrogea ómenii nu tñu vitele sub vreunu coperisiu; de aceea si peru multe, din cauza că aerulu de nópte pe atātu de umedu si rece, pre cătu e dio'a de caldu si secu, le strica fórte multu. Se'si faca fiacare, fia si numai câte unu asia numitu síopru sau síopronu, (remisa), daca nu ingraditu, incai coperita bine, sub care vitele se stea preste nópte; coperisiu simplu, de paie, frundiariu, stufu (tresthia). Colonistii esiti din comune si tñuturi vecine se faca totulu spre a se formá si acolo în comune compacte si regulate.

Dobrogea nu e în Americ'a; se nu plece familii întregi, ci deocamdata numai cătiva barbati spre a'si alege locu, hotaru. Se se ferésca tare, cá se nu cada în mani de insielatori fara sufletu; ci înainte de tóte se întrebe, unde e stationatu subprefectulu, adeca ce dicemu noi aici pretoru, ung. szolgabiro, sau în orasie directorulu politiei; se'si presente frumosu paspórtelu si se spuna curatu scopulu, pentru care voiesce se se mute în Dobrogea. Se mérga ómeni carii se pricepu bine la economi'a campului si la tinerea de vite; ómeni tandale n'au ce cautá. Ar fi se mérga numai barbati tineri, insurati cu femei sanetóse si destepete, caroru nu le mai ajunge partea de mosióra remasa dela parinti; că-ci omulu tineru se dedá mai usioru si cu clim'a, pôte si castiga mai usioru, că de aceea ve duceti, că voindu D-dieu, se ve faceti averi.

Economii nostrii de vite cornute si de oi, din partea meridionala a Transilvaniei (margineni, tñutiieni, moroieni, mocani) n'au trebuintia de instructiunile nimenui, pentru-că ei cunoscu din mosi de stramosi nu numai Dobrogea, ci si Bulgari'a pana în Balcani, si Bassarabi'a. Totu ce scimu despre acésta classe de ardeleni în momentele de fačia este că, spre mirarea nostra, le mai convine a trece cu turmele în Bulgari'a de cătu în Dobrogea, din cauza cum ne dicu densii, că li se ia mai puțina taxa decâtu în Dobrogea. Deunadi a semnalatu si „Romanulu“ acésta inpregiurare alaturea cu altele, pe care le-a recomandat cu deadinsulu atentiunei ministeriului, si suntemu convinsi, că nu ministerulu actuale va fi acela, care se védia cu nepasare trecerea oieriloru romani la bulgari spre a face folosu loru, cari tocma acuma cauta tóte pretestele de nimicu, spre a se luá la cêrta cu romanii. Ceea ce amu avea totusi se dicemu oieriloru nostrii ar fi, cá se mai citésca si ei câte ceva, se mai puna si ei urechi'a, se si mai védia cu ochii loru, cum trecu éra si muscalii voluntari cu miile în Bulgari'a, cum bulgarii si turcii se prepara pentru unu altu resboiu.

Dupa acestea se trecemu la actele promise.

Informatiunea oficiului statisticu despre Dobrogea.

Prin art. 46 din tractatulu dela Berlin, Dobrogea s'a inapoiatu Statului Romanu cu întindere teritoriala la nordu din talvegulu bratiului Kili'a pana la sudu spre resaritu de Silistri'a pe Dunare, si dincolo de Mangali'a pe Marea Négra; éra prin o motiune ce Senatulu si Camer'a au votatu în siedintiele din 28 si 30 Septembrie 1878, gubernulu nostru a fostu autorisatu a se conformá durerosului tractatu dela Berlin, a luá în posesiune Dobrogea si a o administrá prin regulamente de administratiune publica, pana candu voru decide definitivu în cestiune Adunarile legiuitóre de revisuire a Constitutiunii.

Incepédu dela Marea Négra pana la ceatalulu Ismailului, talvegulu bratiului Kili'a formédia lini'a de despartire între Russi'a si Romani'a trans-danubiana; dela ceatalulu Ismailului pana la gur'a Prutului, în urm'a pretentiunii din partea comissariului rússu, cá nu tiermulu Bassarabiei se remaie hotaru, ci talvegulu Dunarei se devie frontiera, lini'a despartitóre nu s'a fixatu inca definitivu. În cătu privesce hotarulu dintre Dobrogea si Bulgari'a, lini'a de despartire s'a fixatu de comisiunea européna, conformu art. 46 din tractatulu dela Berlin. Acestu hotaru incepe la 800 metre spre resaritu de Silistri'a, trece între Ordu si Megidie-Tabia si se întinde spre sudu de satele Almalau, Esekioi, Carvan, Teke-Deresi si Hanlik la Marea Négra. Acésta linia de hotaru inse nu s'a aprobatu inca definitivu de poterile semnátore actului internationalu din Berlin, în urm'a contestatiuniloru ivite din partea comissariului rússu în privinti'a punctului Arab-Tabia.

Regulamentele de administratiune publica asupra inpartirii si organizatiunii administrative si judecatoresci, cum si asupra peceperii inopositorulu s'au publicatu

prin „Monitorul oficial“ sub Nr. 252, sub Nr. 254, sub Nr. 256 din Novembre 1878 și sub Nr. 16 din 20 Ianuarie 1879.

Aceste patru regulamente se publica în extenso pe lângă această publicatie ca anexă, împreună cu modificările ce au urmat din ziua de 23 Novembre 1878, când a început Dobrogea să fie administrată de Români. Cea mai însemnată din aceste modificări, ce s'au introdus în administrație, este în privința circumscripțiilor teritoriale, care din trei județii s'au redus la două ce începuseră din Aprilie 1879; erva marginile de despărțire între ambele județii sunt acum astfel: dintre comunele rurale Pecinega și Ostrov pe Dunare se desparte plasa Macin din județul Tulcea de plasa Hirsov din județul Kiustenge prin o linie, care trece între satul Canat-Calfa din comună Ciom-Punar, plasa Macin, și comună rurală Urum-Bei din plasa Hirsov; în urma, această linie de hotar se coboară spre sud, trece pe lângă satul Cuciucioi din comună Casimcea, plasa Babadag, de unde se întinde la resaritul spre mare, trecându-l între satul Duimigi din comună Caranasip, plasa Babadag, și comună Pelitli din plasa Kiustenge.

Din această publicatie rezultă, că Dobrogea are 2 județii, 9 plase, 266 comune, din cari 12 sunt urbane și 254 sunt rurale; erva sate și catune are 348.

Dobrogea, care din ziua de 23 Novembre 1878 s'a încorporat cu România, coprinde deltă Dunarei și este asediată pe malul unei mari — Marea Neagră — astfel, că îndeplinește puternic, în folosul bine întielesu alu intereselor noastre politice și economice, una din cele mai însemnate condiții cu totul indispensabile pentru mărirea și prosperitatea națiunii Române. Se cuvine dar acum a publica cel puțin aproximativ și în prescurtare, până când în curendu se va efectua sistematicu unu catastru și unu recensământu alu populațiunii, câteva date statistice în privința întinderii teritoriale, cum și a populațiunii. — Dobrogea coprinde în totalu 14.758 kilometre patrate sau 1.475.800 hectare ca teritoriu, înpartite pe cele două județii, astfel: 6.051 kilometre patrate în județul Kiustenge; 8.707 kilometre patrate în județul Tulcea. Numerul populațiunii este, în urmă resboiului aprigu din 1877, de 106.943 locuitori; adică, în județul Kiustenge, 30.236 locuitori, cari se înpartu după naționalitate în 8.977 Români, 10.444 Turci, 6.854 Bulgari, 3.595 Tatari, 300 Greci, 51 Israeliti, 15 Armeni; — în județul Tulcea, 76.707 locuitori, cari se înpartu după naționalitate în 22.200 Români, 21.861 Bulgari, 10.058 Lipoveni, 6.162 Russi orthodoxi, 6.049 Turci, 2.945 Tatari, 2.865 Greci, 2.471 Germani, 1.000 Israeliti, 788 Armeni, 308 deosebite naționalități.

Capul oficiului centralu de statistica:
Alexandru Pencovici.

Estrasu din tractatul dela Berlin.

Art. 46 din tractatul dela Berlin (1878) — „Insulele formandu deltă Dunarei, cum și insulă Sierpiloru, sandgiaculu Tulcea, care coprinde tnuturile (caza) Kili'a, Sulin'a, Mahmudie, Isakcea, Tulcea, Macin, Babadag, Hirsiov'a, Kiustenge, Megidie, sunt încorporate cu România. Principatulul mai primesce teritoriulu aflatoru la sudu de Dobrogea până la o linie care, plecandu spre resaritu de Siliștr'a, respunde în Marea Neagră spre media-di de Mangalia. Linia de hotar se va fixa, la față locului, de către comisiunea europeană, înființată pentru delimitarea Bulgariei.“

Dobrogea se înparte în 2 județii sau prefecturi: Constanti'a (Kiustenge) cu 5 subprefecturi sau plase (plasse), cum se dicu în România, 5 comune urbane (orasie) și 184 comune rurale, și Tulcea cu 4 subprefecturi, 7 orasie 70 comune rurale; dara mai multe comune rurale sunt compuse din mai multe sate și catune sau cotune (satuleție mici) așa, că comune rurale se numera în ambele prefecturi 266, dara sate și catune sunt cu totul 348 și aru avea locu inca pe atâtea.

(Va urmă.)

Correspondenție particularie ale „Observatoriului“.

— Vaid'a-recea, 18 Iuliu 1880. Crediendu a ve putea face unu micu serviciu lasu se urmedie urmatoriulu raportu:

Dupa ploile torentiale ce domnira în acestu tnutu de pre la începutulu l. c., urmă în 16 o mare nenorocire și dauna.

Rtulu Desiani-Recea, ce isviresce din Carpatii sudici, numiti și Muntii Fagarasiului — prin surpaturile muntelui Budiu și Hermeles'a — fiindu curgerea apei înpedecată — baltuită între stromțurile stâncelor, crescă foarte considerabilu, până ce în fine rumpendu peptulu, ce constă din multimea arborilor colosi și o stâncelor derimate, pre la 10 ore s'era se audi unu murmur turbatu, de se tremur'a pământulu. Nu trecera 15 minute și comună Desiani în cea mai mare parte fu inundată. Spaim'a ce coprinse pre bietii locuitori e nedescrisibilă. Multime de case se umplura cu apă. Gradini, pomi, livedi de pe ambele maluri fura cu totul inecate și manate. Până acuma se aflara și doi oameni inecati și mai multe oi, aduse din muntii. Catastrofa urmă și la Vaid'a-recea, care erva amenințată foarte periculosu. O parte a comunei erva înconjurată cu totul de apă. Pre stradă principală comunicatiunea erva aproape întreruptă. Tipetele și sbieratele oamenilor și ale copiilor erva patrundătoare. Sermanii nu sciau încâtăru se si afle refugiu! Noroculu inse fu, că după ¼ ora apă scadiu și cam pre la 12 ore din noapte, oamenii isi putură ocupa locuțiile. Daun'a causată este enormă. Multime de fânuri fura manate, celea mai productive livedi (fenatia) fura nomolite, ba o mare parte coperite cu petrisiu, locu ne mai productiv; pe aceleasi locuri se vedu gramadite jiredi de lemne, aduse de torentele turbatu alu riului, după mesur'a ochilor până la 500

stanjini. — Totu asemenea dăna i-s'a causatu și comunității Sevestreni.

„Bataia dela D-dieu!“ audi dicându poporulu. „Tare s'a înreutatitu lumea!“ „Nu mai tinemu serbaterile, (buna-ora cum e, sfredelulu rosaliilor, joia verde, st. Tôderu etc. apoi joile nici nu le mai creștau, multi lucră și Dominec'a“ . . .

Acum tempulu s'a îndreptatu. Omenii începura la sece, care promite prea puțin; cucurudiele sunt frumoșe, erburile remase foarte slabutie. Pome puțin; dar se cauta bine. Târgovetii lor au și sositu.

Cu 1 Augustu n. avem aici târgu. Despre rezultatu la tempulu seu ve voi raportă.

Raportu generale alu Societății teologice Inocențiu M. Clainianu, pe anulu scolasticu 1879/80 și multiamita publică colectivă.

Societatea teologică Inoc. M. Clainiana în anul acesta, care este alu 16-lea alu esistenței sale, și-a manifestatu activitatea, restrinsă prin ordinațiuni mai înalte, numai în privința internă, — în nesuțința conștiințoasă a membrilor ei de a înaintă scopulu societății prin una administrație bună și folosirea de mijlocele, cari le sunt la dispoziție, spre a și însuși cultură intelectuală și morală, că recerentia absolută necesară în viața practică, la care sunt chemati.

Mijlocele de cari dispune societatea spre ajungerea scopulu ei salutaru sunt:

1. Cass'a proprie. Fiindu-că prosperarea societății și ajungerea scopulu ei depinde dela bunăstarea casei și folosirea cuvenințoasă a ei, de acea membrii în acestu an au pus mai mare pondă pe aceea, că se o aduca la o stare, câtă la timpul binevenitu se nu fia necesități din lips'a de bani, a suferi dauna, nepotendu și procură opuri și alte mijloce științifice, pe cari le voru afla mai salutarie pentru societate. Și în lips'a isvôralor de venite, ce poteau alta se face, de câtă se sacrifice atâta câtă numai potu, se și subtraga, așa dicându dela gura, că așa pe lângă tax'a de membru (de 1 fl.), care în anul acesta a dat sum'a de 56 fl. v. a., se pōta contribui mai multu spre scopulu indicatu? Asia au și facutu, ceea ce se cunoșce de acolo, că sum'a de 175 fl. v. a. dela începutulu anulu scolasticu, necomputendu-se erogatiunile 81 fl. 28 cr. v. a. s'a urcatu la 265 fl. 64 cr. v. a. Această sumă de și nu e prea mare, totu și e considerabilă pentru o atare societate de cultură, care e avisată mai numai la angustulu subsidiu alu membrilor ei.

2. Bibliotec'a, înmultindu-se în anul acesta cu opuri cumparate în pretiu de 29 fl. 60 cr. v. a. și altele donate, în sumă 41 opuri în 48 volume și fascicli, de prezente are 496 opuri în 694 volume și fascicli.

3. Diarele societății, alu caror număr în anul acesta e 16 și anume: Gazet'a și Famili'a (procurate prin Vener. superioritate). Observatoriulu, Luminatoriulu, Albin'a Carpatiloru, Amiculu familiei, Cartile Satênului romanu, Preotulu, Highien'a și Scol'a și Gur'a Satului (prenumerate pe spesele societății). Convorbiri literare, Revist'a Științifică, Economulu, Fôia școlastică, Telegrafulu romanu pe sem. II-a 1879 și 8 nri din 1880 și Stéu'a Dobrogei dela Nr. 10 1880 (gratisu date de redacțiunile respective).

Pe lângă aceste, — că membrii societății se aiba unu terenu de încurajare și deprindere în legarea de spațiu a ideilor și cunoștințelor castigate prin folosirea mijlocelor de mai sus, cu unu cuventu, că se aiba ocaziune de a și însuși dexteritate și conceptu în scriere, — a continuatu și în anul acesta cu scôțerea bislunaria a foiei literare „Furnic'a.“ Redactarea ei dela începutulu a. curente civile, după Laurianu Luc'a a absolvatu cursulu teologicu, a fostu concredințată teolog. IV-uitu Ioanu Macaveiu, care a continuat'o până în fine.

Tôte afacerile societății au fostu conduse, în sensulu statutelor, prin oficialii speciali alesi.

Siedinție s'au tinutu regulatu câte 2 în fiecare luna: un'a ordinară, pentru afaceri administrative și aducerea decisiunilor necesare, alt'a extraordinară pentru cetirea foiei și a altor operate ale membrilor. În decursulu siedințelor anulu acestuia s'a facutu încercarea de a modifică unii §§. ai statutelor, și de a alege membri societății cu finea fiacaru anu scolasticu, înse facându-se opozițiune, lucrulu a remasu totu cel vechiu; dar se speră că va fi delaturată prin dispozițiunile prudente ale ven. superiorității, care dorește prosperarea societății.

Acum înse cu finea lui Iunie a espiratu timpul de activitate alu societății pe acestu anu, dela care trebuie se ne luam remasu bunu.

Dar mai înainte de a face această, — dacă am împlinitu obligațiunea de a indica încâtva starea și

activitatea societății, onoraturu publicu care astépta pōte că multu dela noi, și cu totu dreptulu, — trebuie se împlinim și una alta obligațiune de multiamita și recunoștința față de binefacătorii generosi ai societății noastre, în decursulu anulu 1879/80, și anume pentru donurile următoare:

Roskovány: Romanus Pontifex în 5 tom. donatu de Escelenti'a Sa prea bunulu parinte și Patronulu societății.

G. Popu: Îndreptariu practic completu, donatu în 2 esempl. de Rev. I. M. Moldovanu can. metrop. și directoru gim. în Blasiu; Drepturile națiunii și limbei române, întarite prin subscrierea proprie a Maies. Sale imperiale, donate de Rev. Elia Vlăș'a can. metrop.; Gazet'a Transilvaniei și Famili'a, procurate prin ven. superioritatea școlastică; Convorbiri literare, dela prim'a lor aparițiune donate de redact. Jacobu Negruzzi; asemenea și Revist'a științifică, don. de administrație; Economulu și Fôia școlastică; Telegrafulu romanu și Stéu'a Dobrogei (a se vedea mai sus) don. de redactoru respectiv; N. Popescu: Tractatu istoricu asupra originii, continuității și petrecerii romanilor în Daci'a, don. de autorulu, prof. gimn. în Blasiu; T. Budu: Viéti'a prea curat. verg. Mari'a și Catechedie pentru pruncii școlari, don. de autorulu, concepistu eppescu în Gherl'a; Dr. Rohl: Religionea, din punctu de vedere juridico-politicu, de traducătorulu Silviu Rezeiu, secretariu eppescu în Oradea-mare; Dr. Oertl: Rômische Geschichte, de B. Busoniu; S. Scriptura, don. de I. Hossu teol. abs.; T. Aronu: Anotari din istoria eclesiastică și T. Cipariu: Analecte literare, don. de Ar. Mihulețiu, cler. II-nitu; Raportu generale alu societ. Petru Maioru și alu comitetulu societ. din Bucovina; Program'a gimnasiulu din Blasiu pe a. 1878/9 și Personalstand und Ordnung der öffentlichen Vorlesungen an der k. k. Universität zu Czernowitz; Mir. Calinescu: Calendariu pe 1880 donatu de autorulu; s'au mai donatu: Entwurf zu einem neuen System für den Religions Unterricht și Auswahl türkischer Erzählungen; și în fine pentru 5 fl. v. a. gratuitu societății de unu domn binevoitoru alu ei.

Pentru tôte aceste binefaceri generose Societatea aduce respectivilor d-ni multiamit'a cea mai caldă și sinceră.

Bine știa societatea că mai multu satisface obligațiunii, cu care dătoresce marinosității ajutatilor ei, atunci cându folosește bine ofertele prestate și conformu intențiunii, cu care și s'au prestatu, de câtă prin publicarea lor; înse cu tôte acestea se fimu tractati cu indulgență, dacă facundu revista preste anulu espiratoriu nu amu potutu remanea reci, trecându cu vederea binefacerile primite, cari ori-cum trebuiescu resplatite în modu corespunzătoriu. Cea mai mare resplata ce o potemu face înse e multiamit'a noastră, despre ce asigurandu pe generosii domnii respectivi, totu-deodată i rogamu, că în câtă voru afla de convenientu și pe venitoriu se ofere ajutoriu posibilu societății Inoc. M. Clainianu.

Blasiu, 28 Iunie 1880.

Ioanu Macaveiu
fostu presied. alu societ.
și not. coresp.

Sciri diverse.

Ioanu Piposiu, comite supremu în pens. și advocatu, cu soți'a Mari'a nascută Danciu, că parinti, Ioanu și Aureliu că frati, Emili'a maritată Munteanu și Eufemi'a, că surori, și Ioanu Munteanu, advocatu, cu anim'a frantă de dorere aducu la cunoștința tuturor rudenilor și amicilor trecerea la cele eterne a fiului, respective fratelui lor adoratu.

Drnd. Corneliu Piposiu,

candidatu de advocatu, membru alu congressulu naționalu-bisericescu și alu sinodulu archidieceșanu, și locotenente c. r. de rezerva în regimentulu de infanteria Nr 64, întemplantă duminică în 25 Iuliu st. n. 1880 s'era la 7¼ ore, în etate de 30 ani.

Solemnitatea funebră s'a tinutu Marti în 27 a. l. c. demință la 6 ore, erva remasitele pamentesci ale multu regretatulu defunctu se transportara înmediatu la Hondolu în mormentu familiaru.

S'a stinsu unu „fiu“, unu „frate“, unu „amicu“ adeveratu, . . . o „flōre“ de pe cunun'a națiunii, unu „omu“ dintre oameni!

Fia-i tierin'a usiōra!

— (Din „tiér'a Oltului“, comitatulu Fagarasiului) citim în „Magyar Polgár“ Nr. 167 sciri forte urite si intristatorie. In sedinti'a consiliului municipale tinuta in Juliu la Fagarasiu, membrii fusera informati prin acte oficiali atatu de cãtra vice-comite, cãtu si de cãtra inspectorulu de inoposite, cã din comunele acelu districtu se ducu forte multi locuitori in Dobrogea, dela cari apoi se perdu inopositele (biruri, dari etc.) Asia din comun'a Sambat'a,* emigrat-au de curendu 19 familii romanesci, dupa-ce si-au vendutu tãta averea mobila si imobila. Dara totu aci se spune curatu, cã inopositele directe ale acelu municipiu in locu se soada, pe a. 1880 s'au mai adaosu cu 2000 fl. Se mai adaoge o alta scire spurcata: cã dintre deregatorii comunali (primari, notari etc.) preste 60 (siesedieci) de insi sunt dati in cercetari disciplinare pentru nelegiuri, cã au mai fostu dati multi si in anulu trecut, dintre cari parte mare s'au si aflatu vinovati. Asia dara nici-o comuna se nu fia scapatu de acea rusine?!

„M. Polgár“ publicandu aceste, întorce ochii si se mira, de ce se parasësca romanii acelu districtu, in care s'au nascutu si s'au baptisatu, cã-ci tiér'a Oltului este frumãsa, sanetãsa si fertila, era locuitorii saraci afla munca multa si bine platita.

Hei, fariseiloru, dara de ex. tierile imperiului otomanu si ale Spaniei sunt de trei ori mai bune si mai grase de cãtu ori-care tiéra din tãta monarchi'a Habsburgiloru si totusi regiuni intregi, cãtu vedi cu ochii, sunt desolate, nelocuite de ômeni. M. P. propune se duca guvernulu secui in loculu romaniloru. Curatu v'a spusu deunadi dn. L. Tisza si altii chiaru si in dieta, cã nici secuii nu voru se se mute in comitate, ci cã si ei se ducu mai bucurosu in Romani'a. Dara 70 de familii romanesci din Canaanul-Banatu de ce au trecut in Dobrogea? Dara preste 700 de familii din comitatele Ungariei de ce trecura in Americ'a?

— (Defraudarea din cass'a comunala a Pestei.) Celoru doi functionari comunali si adeca cassierulu Carolu Reiner si controlorulu Franciscu Hegedüs le-au successu in decursu de mai multi ani a instrainã, prin o culpabila manipulare, sume considerabile din cass'a domesticala. Descoperirea s'au facutu prin cassierulu primariu, care indata au si insciintiatu despre acãsta pe primariulu capitalei d-lu Kammermeyer. Acesta lasã indata a se supune cartile de comptabilitate unei revisiuni severe, facuta in present'i'a vice-primariulu Gerloczy si a comptabilulu primariu Lampl. Esaminarea prima si superficiala avu de rezultatu constatarea unei delapidari pâna la sum'a de 16,000 fl. In aceeași di pe la 1 ora p. m. cei doi functionari culpabili au fostu arestati prin organele politiei in locuintele lor, pe candu se aflau tocmai la prandiu si au fostu condusi in arestu, unde au si fostu supusi indata la primul interogatoriu. Investigatiunea curge inainte pe calea cunoscuta.

— (Teatru nemtiescu in Maros-Vásárhely.) In Nr. 55 noi descriseramu pe cãtu ne ajunse spatiulu, infocat'a persecutiune pornita din partea magiara contra limbei germane, aratandu totuodata, cã societatile magiare de teatru, ori cãtu sunt patronate si subventionate, nu se potu sustinea, precum si, cã directorulu Dorn i s'a denegatu concessiunea mai inalta de a dá representatiuni in Sibiu si Brasiovu. Ce se vedi inse! In acelasu timpu diarele magiare facu descoperirea, cã in Maros-Vásárhely (Murasieni), care este capital'a Secuimeii din Transilvani'a, cu poporatiunea sa in mare maioritate curatu magiara, cu multime de functionari magiari, de vreo doue luni se afla o societate germana de actori, ale carei representatiuni sunt cercetate bine preste tãta asteptarea, candu din contra, tãte societatile magiare cãte'si incercasera noroculu pâna acum in acelu orasiu, au trebuitu se'lu parasësca in cea mai lipsa si saracia. Acesta este unu adeveru, care nu se mai pãte ascunde nici netedi, unu semnu alu timpului, preste care nu este permis cã se trecemu cu usiorintia, precum nu e permis a trece nici preste scirile ce ne vinu atatu din M.-Vásárhely, cãtu si din tãta inpregiurimea lui si din Campi'a invecinata (regiunea dintre acestu orasiu, Reginu si Turd'a), cã pe acolo inteliginti'a romanësca cu preotime cu totu ar vorbi si scrie neasemenatu mai multu unghuresce de cãtu romanesc, adeca precum erã si inainte de acãsta cu 40-45 de ani. Cum isi voru sarã, asia voru si mancã.

— (Concertu si representatiune teatrala.) Studiosii romani din Beiusiu voru arangia unu concertu inpreunatu cu productiune teatrala si dantiu in 8 Augustu a. c. in gradin'a conditoriei lui Stefanu Virag in favorea unui fondu pentru ajutorarea studentii.

*) Care? cã sunt doue pe acestu nume. Cuvintele inspectorulu sunt: „Minthogy nagyon sok]család vándorol ki Dobrudsiába; több telek pusztán maradt.

loru gimnasisti miseri in casu de morbu pre langa program'a urmatoria:

I. Concertu.

1. „Cãnteculu ginte latine“ poesia de V. Alesandri aria de Golombeoscki in quartett de Eduard Gocs, executatu de corulu vocalu.
2. „Imperatulu si Archimandritulu“ poesie de A. Muresianu predata de Just. Papp.
3. „Fleur et Fleurette“ de H. Lechner, executata de cor. inst.
4. „Az utolsó lóvés“ balada de Garay, predata de Ales. Gram'a.
5. „Hor'a Severinului“ esec. de cor. vocale.
6. „Balcescu morindu“ aria de J. Löw, predata de And. Papfalvi.
7. „Cum Stamu“ poesia de J. Grozescu, predata de Nic. Budu.
8. „Mazur“ de Zasskovszky esec. de cor. voc.
9. „Multu pareau frumose“ esec. de cor. inst.
10. „Penesiu Curcanulu“ poesia de V. Alesandri, predata de T. Buleu.
11. „Drumu bunu“ esec. de cor. instr.

II. Representatiunea teatrala.

1. „Scar'a mitiei“ operetta in 1 actu de V. Alesandri. Personele: Anic'a Florinescu veduva tinera, d-siãra Adalbertin'a Balasiu. Ghitia Faurinu veruju ei Just. Papp. Magdianu presidentu la Romanu * * *. Marinu gradinariulu * * * Floric'a femeia lui ds. Wilhelm'n'a Balasiu. O slujnica a Anicei ds. Adel'a Dudulescu. Sateni.

2. „Dela satu comedia“ in 1 actu. Personele: Gligoru Burila d-lu Vasiliu Curtescu. Doca soãia sa d-siãra A. Balasiu. Floric'a fetele loru d-siãr'a A. Dudulescu. Nitiu Ciurila preparandu * * * Traila unu tandala Dem. Marga. An'a tigana vrajitãre * * *. Tierani, tierance lautari.

Beiusiu, la 20 Juliu 1880.

Alesandru Gram'a m. p., Teodoru Buleu m. p.,
pres. com. not. com.

— (Multiamita publica.) Societatea de lectura a junimei studiãse dela gimnasiulu din Nãseudu „Virtus romana rediviva“ isi tine de santa datoria a aduce tributulu celei mai profunde multiamite si recunoscintie onoratorulu redactiuni a: „Gazetei Transilvaniei“, „Observatoriulu“, „Convorbiri-lora literarie“ si „Invetiatoriulu“, cari i-au datu mana de ajutoriu prin tramitarea gratuita a pretioselor loru jurnale si apelandu de nou la generositatea acelora, se nutresce cu speranti'a cã si pe venitoriu se va bucurã de acãsta deosebita favãre.

Asemenea multiamesce societatea totoruru acelor on. domni cari pe o cale sãu pe alt'a au contribuit la inaintarea scopulu ei filantropicu si anume an ajutoriu societatei: Domnulu Nicolau Hacmann professoru de teologia in pensione din Cernautiu cu 10 fl. v. a. prin care suma s'a si facutu membru fundatoriu alu societati, d-lu Gabriele Manu cu 3 fl., Atanasiu Usieru 2 fl. Chirilu Deacu 2 fl., Simeonu Mand'a 1 fl., Pavelu Besi'a 1 fl., Stefanu Puica 1 fl., Alexiu Larionesi 1 fl., Leonu Horga 1 fl., Jacobu Popu 1 fl. 50 cr., Isidoru Titieni 1 fl., Ioane Issipu 2 fl., Gavriela Nechiti 1 fl., Jobu Bota 1 fl., Gregoriu Popu 1 fl., Petru Verticu 1 fl., Ioane Draganu 1 fl., Ioane Zinveliu 1 fl., Florianu Porcius 1 fl., Ioanu Catone 1 fl., Gregoriu Popu 1 fl., Macedonu Grigoritia 1 fl., Florianu Motiocu 1 fl., Dr. Ioanu Malaiu 1 fl., Josifu Michalasiu 1 fl., Dr. Paulu Tanco 1 fl., Elia Burduhosu 1 fl. v. a. Domnulu Simeonu Fl. Marianu ne-a trimisu gratuitu cãte unu exemplariu din pretioasele d-sale opuri. D-lu prof. Ioanu Martiaru Istori'a nationale pentru poporu de G. R. Melidonu. D-nii Mironu Calinescu si Ionu Ciocanu, Calindariulu societati pentru cultur'a romana in Bucovin'a 1875—1880. D-lu N. F. Negrutiu din Gherla traducerea d-sale „Amoru si dincolo de momentu“, apoi „Colecte de recepte“, de Gr. T. Miculescu. D-lu Dr. Paulu Tanco „Incerari in literatura“ si „Asupra situatiunii articii si foisiãre“ ambe de Lapedatu. D-lu Gr. Borgovanu cartea d-sale „Metodulu computulu in scãla populara.“ D-lu Dr. A. P. Alessi „Nepotulu cã unchiu“ comedia in 3 acte tradusa dupa Schiller de Petra Petrescu.

Nãseudu in 24 Juliu 1880.

Presedintele: Secretariulu:
Petru Spãnulu Simeonu Popu
stud. abs. decoratu cu medaila stud. absolutu.
de argintu pentru vitejia.

„Albin'a“ Institutu de creditu si de economii.

Dare de sãma trimistrialã din 30 Juniu 1880.

Active:	Sum'a		Schimbãri din starea dela 31 Mart. 1880
	fl.	cr.	
Numerariu	60,288.05		+ 11,924.57
Escomptu de schimburi	522,213.61		+ 17,941.43
Reuniuni de creditu	33,456.54		— 961.24
Inprumuturi pe hipotece	156,447.62		+ 86,780.04
Credite ficse	71,639.33		— 2,884.63
Inprumuturi pe efecte	3,105.—		— 1,287.—
Efecte	3,740.75		— 23,438.—
Fondulu de garantia alu scrisurilor fonciari	203,176.59		+ 88.04
Realitati	29,497.27		+ 1,313.10
Alte active	99,052.90		+ 27,765.82
Totalu fl.	1.182,617.66		

Passive:

Capitalu socialu			
a) 1000 actiuni fl. 100,000			
b) 2000 actiuni			
cã fondu de garantia alu scrisurilor fonciari . fl. 200,000	300,000.—		
Fondulu generalu de reserva	23,092.12		
Depuneri pentru fructificare	681,394.42		+ 33,195.70
Scrisuri fonciari in circulatiune	108,800.—		+ 87,800.—
Fondurile de garantia ale reuniunilor de creditu	18,125.60		— 125.—
Fondurile de reserve ale reuniunilor de creditu	408.81		— .—
Fondulu de garantia ale creditelor hipotecari	936.50		— 93.—
Fondulu de pensuni	1,000.—		— .—
Alte passive si saldo	48,860.21		— 3,535.57
Totalu fl.	1.182,617.66		

Sibiu, 30 Juniu 1880.

Directiunea.

Pretiuile cerealeloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la

27 Juliu st. n. in Sibiu:

Grãu, dupa cualitati	1 hectolitru fl.	7.60—8.60
Grãu, amestecat	1 „	6.10—7.10
Secara	1 „	4.60—5.—
Papusiãiu	1 „	4.40—4.80
Ordiu	1 „	— .—
Ovesu	1 „	4.—4.40
Cartofi	1 „	1.40—1.60
Mazare	1 „	7.—8.—
Linte	1 „	12.—13.—
Fasole	1 „	6.—7.—
Lardu (slanina)	50 Kilogram.	36.—38.—
Untura (unsãre topita)	50 „	30.—32.—
Carne de vita	1 „	— .—46
Oua 10 de	1 „	—20

Cursulu bursei din Vien'a si Pest'a

in 28 Juliu st. n.

	Vien'a	Pest'a
Rent'a de auru	107.25	107.25
I emisiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orientalu ungh.	82.75	83.—
II emisiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orient. ungh.	99.25	99.50
Oblig. de statu dela 1876 de ale drumulu de feru orient. ungh.	86.25	86.50
Inprumutulu drumurilor de feru ungh.	125.25	125.50
Obligatiuni ungh. de rescumperarea pamentulu	94.75	94.—
Obligatiuni ungh. cu clausul'a de sortire	94.—	94.—
Obligatiuni urbariale temesiane	94.25	93.50
Obligatiuni urb. temesiane cu clausul'a de sortire	93.50	93.60
Obligatiuni urbariale transilvane	93.50	— .—
Obligatiuni urbariale croato-slavone	94.50	93.50
Obligatiuni ungh. de rescumperarea diecimiei de vinu	93.50	94.50
Datorie de statu austriaca in chartie	71.95	72.90
Datorie de statu in argintu	72.90	73.75
Rent'a de auru austriaca	86.70	86.75
Sorti de statu dela 1860	130.25	131.—
Actiuni de banca austro-ung.	829.—	825.—
Actiuni de banca de creditu ungh.	277.70	277.60
Actiuni de creditu aust.	260.—	261.—
Sorti unghuresci cu premii	112.50	113.—
Argintu	— .—	— .—
Galbini imper.	5.55	5.51
Napoleonorulu	9.35 1/4	9.35
100 marce nemtiesci	57.86	57.75

UMRATH & COMP. in Bubna langa Prag'a, fabricanti de machine agricole

se recomanda prin specialitãtile premiate la expositiunea agricola dia Prag'a in anulu trecut, cu pretiuulu celu dantãiu si renumite prin executarea loru forte solida, ambletu usioru, productivitate mare si treieratu curatu a

Machineloru loru de treieratu de mana si cu verteju

dela 1 pâna la 8 poteri de cai sãu boi, atatu locomobile cãtu si stabile. Mai incolo fabricam in marimi diferite si de o constructiune probata:

Ciure pentru bucate, taiatãre de paie, mori pentru zdrobitu etc. etc.

Cataloge ilustrate in limbile patriei, se tramitu gratuitu si franco. (20) 6—10

Editoru si redactoru responsabilu: **G. Baritiu.**
Tipariulu lui **W. Krafft.**